

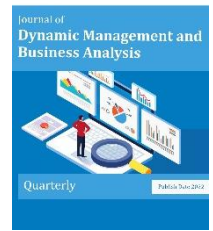

Journal Website

Article history:
Received 22 December 2025
Revised 25 May 2026
Accepted 02 June 2026
Initial Publication 29 June 2026
Final Publication 21 March 2027

Dynamic Management and Business Analysis

Volume 6, Issue 1, pp 1-17

E-ISSN: 3041-8933

Structural Analysis of the Relationships Among Factors Affecting Productivity in Entrepreneurship of Air Travel and Tourism Service Agencies with Emphasis on Integration and Synergy

Jalal. Farjad¹, Hossein. Vazifehdous^{2*}, Karim. Hamdi²

1. PhD Student, Department of Entrepreneurship, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran
2. Department of Business Management, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

* Corresponding author email address: h-vazifehdoust@iau.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Farjad, J., Vazifehdous, H., & Hamdi, K. (2027). Structural Analysis of the Relationships Among Factors Affecting Productivity in Entrepreneurship of Air Travel and Tourism Service Agencies with Emphasis on Integration and Synergy. *Dynamic Management and Business Analysis*, 6(1), 1-17.
<https://doi.org/10.61838/dmbaj.373>

© 2027 the author(s). Published by Knowledge Management Scientific Association. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License.

ABSTRACT

Objective: This study aims to examine and model the structural relationships among organizational, environmental, and strategic factors and their effects on productivity in entrepreneurship within air travel and tourism service agencies, emphasizing integration and synergy.

Methodology: This applied quantitative study employed structural equation modeling (SEM). The population included all managers and owners of air travel and tourism service agencies in Tehran Province, totaling approximately 6,000 individuals. A sample of 382 respondents was selected using simple random sampling. Data were collected using a 21-item researcher-developed questionnaire with a five-point Likert scale. Validity and reliability were confirmed through confirmatory factor analysis, convergent and discriminant validity indices, and Cronbach's alpha. Data analysis was performed using Smart-PLS, including descriptive statistics and path analysis to test hypotheses.

Findings: Path analysis results indicated that environmental factors ($\beta = 0.471$) and organizational factors ($\beta = 0.299$) had significant positive effects on strategic and productivity-enhancing factors. Strategic and productivity-enhancing factors significantly influenced the realization of productivity in entrepreneurship ($\beta = 0.683$). Achieved productivity also positively impacted internal organizational outcomes ($\beta = 0.667$) and external outcomes ($\beta = 0.460$).

Conclusion: The study demonstrates that creating synergy and integration among organizational, environmental, and strategic factors plays a critical role in enhancing productivity and entrepreneurial development in air travel and tourism service agencies. Adoption of an integrated and strategic management approach is essential to improve organizational performance.

Keywords: Productivity, Entrepreneurship, Air Travel and Tourism Service Agencies, Integration, Synergy, Structural Equation Modeling

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In recent decades, the tourism and air travel service sectors have emerged as critical drivers of economic development, employment generation, and regional competitiveness (World Tourism, 2022). These industries are not only major contributors to national GDP but also serve as platforms for promoting entrepreneurship and enhancing organizational productivity (Alinsato et al., 2022; Barros et al., 2011). Organizational productivity in travel and tourism agencies is influenced by a range of internal and external factors, including organizational structure, strategic management, environmental conditions, and operational efficiency (Bubber et al., 2023; Yu & Nguyen, 2023). A growing body of research emphasizes that integration and synergy among organizational units can play a significant role in facilitating productivity improvements and fostering sustainable entrepreneurship (Goudarzvand Chegini, 2020; Kuratko, 2017).

Organizational factors encompass structural, cultural, and managerial components that shape the capability of agencies to achieve objectives and optimize performance (Hemmati, 2024; Moheb Sibani, 2024). Effective business management systems and costing frameworks enhance resource utilization, reduce operational inefficiencies, and directly contribute to higher organizational productivity. Moreover, transformational leadership and adoption of artificial intelligence tools can empower entrepreneurial activities within agencies and promote process innovation (Hemmati, 2024; Saeed, 2025).

Environmental factors, including access to infrastructure, market competition, regulatory frameworks, and customer satisfaction, also play a critical role in determining organizational productivity and entrepreneurial outcomes (Cornet et al., 2022; Shbeeb, 2022). Adequate transportation infrastructure and high-quality service delivery enhance both employee efficiency and customer experiences, creating favorable conditions for synergistic collaboration across organizational units (Kaffashan Toosi et al., 2020; Yu & Nguyen, 2023). Integration between organizational and environmental factors facilitates the creation of synergy that amplifies productivity outcomes (Alinsato et al., 2022; Goudarzvand Chegini, 2020).

Strategic factors, including innovation, competitive strategy, and business model design, are crucial for promoting productivity and entrepreneurship in travel and tourism agencies (Grant, 2019; Hitt et al., 2017; Kuratko, 2017). Innovative business models and data-driven decision-making enable organizations to exploit new opportunities, optimize resource allocation, and enhance operational performance (Cornet et al., 2022; Wannakrairoj & Velu, 2021). Empirical evidence suggests that material incentives and rewards for operational staff positively influence labor productivity, highlighting the importance of aligning organizational motivation systems with strategic goals (Bogatyreva & Ilyukhina, 2022). Furthermore, competency-based performance management and organizational commitment reinforce productivity by enhancing employee engagement and aligning personal and organizational objectives (Puspitasari & Sutianingsih, 2025; Valipour et al., 2024).

Studies in tourism productivity also highlight the interplay between service quality, destination appeal, and organizational efficiency. Comparative analyses indicate that countries with higher technical efficiency in tourism management demonstrate superior productivity outcomes and more effective entrepreneurial activities (Alinsato et al., 2022). This underscores the significance of integration among internal resources, environmental factors, and strategic initiatives to achieve sustained productivity

improvements. Strategic management practices, including knowledge management, lean thinking, and proactive planning, provide a framework for agencies to respond effectively to market dynamics and optimize entrepreneurial performance (Cornet et al., 2022; Hitt et al., 2017; Kuratko, 2017).

Technological adoption and digital transformation have been identified as key facilitators of productivity and entrepreneurship. Implementation of modern management information systems, data analytics, and process automation enhances operational efficiency, reduces errors, and supports value creation for both employees and customers (Hemmati, 2024; Saeed, 2025). Environmental and organizational factors operate interactively to shape entrepreneurial outcomes and productivity performance, emphasizing the need for a holistic perspective that integrates structural, environmental, and strategic considerations (Bubber et al., 2023; Yu & Nguyen, 2023).

In summary, theoretical and empirical evidence suggests that the synergy and integration among organizational, environmental, and strategic factors are fundamental to enhancing productivity and entrepreneurship in air travel and tourism service agencies. A comprehensive understanding of these relationships can inform managerial strategies to optimize performance, foster innovation, and achieve sustainable organizational development (Alinsato et al., 2022; Barros et al., 2011; Yu & Nguyen, 2023). Accordingly, this study aims to model and analyze the structural relationships among factors affecting productivity in entrepreneurship within these agencies.

Methods and Materials

This study employed a quantitative, applied research design using structural equation modeling (SEM) to examine the relationships among organizational, environmental, and strategic factors and their effects on productivity and entrepreneurial outcomes in air travel and tourism service agencies. The population consisted of all senior and middle managers, entrepreneurs, and owners of travel and tourism service agencies in Tehran Province, estimated at 6,000 individuals as of October 2025.

A sample of 382 respondents was selected using simple random sampling based on Cochran's formula, considering a 95% confidence level and 5% margin of error. Data were collected using a researcher-developed questionnaire comprising 21 items derived from the conceptual framework of the study. Items were measured on a five-point Likert scale ranging from "strongly disagree" to "strongly agree." Content validity was confirmed through expert review and the calculation of the Content Validity Ratio (CVR), while construct validity was verified using confirmatory factor analysis. Reliability was confirmed through Cronbach's alpha and composite reliability metrics.

Data analysis was conducted using Smart-PLS. Descriptive statistics, including mean, standard deviation, and frequency distributions, were used to summarize respondent demographics and variable characteristics. Inferential analyses included assessment of construct reliability, confirmatory factor analysis (CFA), and path analysis within the SEM framework to test the hypothesized relationships among variables.

Findings

Descriptive analysis of respondents indicated that the largest age group was 40–50 years (31.41%), with a majority holding master's degrees (50.78%). Most respondents had over 10 years of managerial experience (53.40%). The mean scores for organizational factors, environmental factors, strategic factors, and productivity outcomes ranged from 3.31 to 3.55, indicating moderately high perceptions of these

variables among respondents. Skewness and kurtosis values suggested deviations from normality, warranting the use of partial least squares SEM.

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) measure of sampling adequacy was 0.924, and Bartlett's test of sphericity was significant ($\chi^2 = 7113.306$, $p < 0.001$), confirming that the sample size and correlations among items were suitable for factor and structural analysis. Path coefficients revealed that environmental factors ($\beta = 0.471$, $t = 6.053$) had a stronger influence on strategic factors than organizational factors ($\beta = 0.299$, $t = 3.40$). Strategic factors significantly predicted productivity in entrepreneurship ($\beta = 0.683$, $t = 13.296$), which in turn positively influenced both internal organizational outcomes ($\beta = 0.667$, $t = 13.047$) and external outcomes ($\beta = 0.460$, $t = 5.884$). All hypothesized relationships were statistically significant at the 95% confidence level, supporting the proposed conceptual model.

Discussion and Conclusion

The results demonstrate that both environmental and organizational factors are critical determinants of strategic actions that enhance productivity in entrepreneurial operations within travel and tourism agencies. The higher impact of environmental factors indicates that infrastructure, market accessibility, and external regulatory conditions play a dominant role in shaping strategic initiatives. Strategic factors, including innovation, knowledge management, and data-driven decision-making, are central to achieving productivity gains. The positive influence of productivity on internal and external organizational outcomes confirms that improving operational efficiency extends beyond process optimization to include employee satisfaction, team coordination, and customer value creation.

Integration and synergy among organizational, environmental, and strategic factors facilitate sustainable improvements in entrepreneurship and productivity. The findings highlight the necessity of a holistic management approach that aligns resources, infrastructure, and strategy to achieve maximum organizational performance. Managerial implications include the importance of adopting modern technologies, fostering innovation, enhancing employee competencies, and establishing collaborative organizational cultures. Overall, the study underscores that productivity in entrepreneurship is multi-dimensional, arising from the combined effects of internal management practices, external environmental conditions, and strategic initiatives.

In conclusion, fostering integration and synergy among organizational structures, environmental resources, and strategic actions can significantly enhance productivity and entrepreneurial outcomes in air travel and tourism service agencies. This study provides empirical evidence supporting the adoption of holistic and integrated management approaches to improve performance, promote innovation, and achieve sustainable development within the tourism industry.

مدیریت پویا و تحلیل کسب و کار

دوره ۶، شماره ۱، صفحه ۱۷-۱

تحلیل ساختاری روابط بین عوامل مؤثر بر بهره‌وری در کارآفرینی آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری با تأکید بر یکپارچگی و همافزایی

جلال فرجاد^۱، حسین وظیفه دوست^{۲*}، کریم حمدی^۲

۱. دانشجوی دکتری، گروه کارآفرینی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. گروه علمی مدیریت بازرگانی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: h-vazifehdoust@iau.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

فرجاد، جلال، وظیفه دوست، حسین، و حمدی، کریم. (۱۴۰۶). تحلیل ساختاری روابط بین عوامل مؤثر بر بهره‌وری در کارآفرینی آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری با تأکید بر یکپارچگی و همافزایی. *مدیریت پویا و تحلیل کسب و کار*، ۶(۱)، ۱۷-۱.

هدف: هدف این مطالعه بررسی و مدل‌سازی ساختاری روابط بین عوامل سازمانی، محیطی و راهبردی و تأثیر آنها بر بهره‌وری در کارآفرینی آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری با رویکرد یکپارچگی و همافزایی است. **روش‌شناسی:** پژوهش حاضر از نوع کمی و کاربردی است و با استفاده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) انجام شده است. جامعه آماری شامل تمامی مدیران و صاحبان آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری استان تهران بود که حجم آن ۶,۰۰۰ نفر برآورد شد. نمونه ۳۸۲ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه محقق‌ساخته ۲۱ گویه‌ای با طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت بود که روایی و پایایی آن از طریق تحلیل عاملی تأییدی، شاخصهای روایی همگرا و واگرا و ضریب آلفای کرونباخ تأیید شد. داده‌ها با نرم‌افزار Smart-PLS تحلیل شد و شامل آمار توصیفی و تحلیل مسیر برای آزمون فرضیه‌ها بود. **یافته‌ها:** نتایج تحلیل مسیر نشان داد که عوامل محیطی ($\beta = 0.471$) و سازمانی راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری بر عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری در کارآفرینی دارند. همچنین، عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری بر تحقق بهره‌وری در کارآفرینی تأثیر معنادار داشت ($\beta = 0.683$). بهره‌وری تحقیقاته نیز بر پیامدهای درون‌سازمانی ($\beta = 0.667$) و برون‌سازمانی ($\beta = 0.460$) اثر مثبت داشت. **نتیجه‌گیری:** این مطالعه نشان می‌دهد که ایجاد همافزایی و یکپارچگی میان عوامل سازمانی، محیطی و راهبردی، نقش تعیین‌کننده‌ای در افزایش بهره‌وری و توسعه کارآفرینی در آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری دارد و استفاده از رویکرد مدیریت یکپارچه و استراتژیک برای بهبود عملکرد سازمانی ضروری است.

کلیدواژه‌گان: بهره‌وری، کارآفرینی، آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری، یکپارچگی، همافزایی، مدل‌سازی معادلات ساختاری

© ۱۴۰۶ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده(گان) است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی صورت گرفته است. (CC BY 4.0)

مقدمه

در دهه‌های اخیر، صنعت گردشگری و حملونقل هوایی به‌عنوان یکی از مهمترین موتورهای رشد اقتصادی و توسعه منطقی‌های در بسیاری از کشورها مطرح شده است (World Tourism, 2022). این بخش اقتصادی نه تنها فرصتهای شغلی فراوانی ایجاد میکند، بلکه به‌عنوان یک عامل کلیدی در ارتقای بهره‌وری سازمانی و کارآفرینی نیز شناخته میشود (Alinsato et al., 2022; Barros et al., 2011). بهره‌وری در کارآفرینی آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری، تابع مجموعه‌ای از عوامل سازمانی، محیطی و راهبردی است که میتوانند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر عملکرد و موفقیت کسبوکار تأثیر بگذارند (Bubber et al., 2023; Yu & Nguyen, 2023).

عوامل سازمانی شامل ساختار سازمانی، فرهنگ سازمانی، سبکهای رهبری و سیستمهای مدیریتی است که توانایی سازمان را در تحقق اهداف و افزایش بهره‌وری تعیین میکند (Hemmati, 2024; Moheb Sibani, 2024). مطالعات نشان داده‌اند که سیستمهای مدیریت کسبوکار و روشهای هزینه‌یابی دقیق، با بهبود شفافیت و کنترل منابع، میتوانند به شکل قابل توجهی بهره‌وری سازمان را ارتقا دهند (Moheb Sibani, 2024). همچنین، سبکهای رهبری تحولگرا و بهکارگیری ابزارهای هوش مصنوعی و فناوریهای نوین، نقش بسزایی در توانمندسازی کارآفرینان و افزایش کارایی فرآیندها دارند (Hemmati, 2024; Saeed, 2025).

عوامل محیطی نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند و شامل دسترسی به منابع، زیرساختهای گردشگری، رقابت بازار، قوانین و مقررات و رضایت مشتریان میشود (Cornet et al., 2022; Shbeeb, 2022). در این راستا، وجود زیرساختهای مناسب حملونقل و خدمات پشتیبانی، نه تنها کیفیت تجربه مشتریان را افزایش میدهد بلکه بهره‌وری کارکنان و کارآفرینان را نیز بهبود میبخشد (Kaffashan Toosi et al., 2020; Yu & Nguyen, 2023). به عبارت دیگر، همگرایی بین عوامل محیطی و سازمانی، امکان ایجاد همافزایی و بهبود عملکرد کلی سازمان را فراهم میکند (Goudarzvand Chegini, 2020).

علاوه بر این، مطالعات اخیر نشان داده‌اند که عوامل راهبردی، شامل نوآوری، استراتژیهای رقابتی و مدل‌های کسبوکار، نقش تعیینکننده‌ای در ارتقای بهره‌وری و موفقیت کارآفرینی در آژانسهای خدمات مسافرتی دارند (Grant, 2019; Hitt et al., 2017; Kuratko, 2017). بهکارگیری مدل‌های نوآورانه کسبوکار و بهره‌گیری از تحلیل داده‌ها و شاخصهای عملکردی، نه تنها موجب افزایش بهره‌وری سازمانی میشود، بلکه امکان شناسایی فرصتهای جدید و توسعه بازار را نیز فراهم میکند (Cornet et al., 2022; Wannakrairoj & Velu, 2021). از سوی دیگر، مطالعات تجربی نشان داده‌اند که انگیزه‌های مالی و رفاهی کارکنان حملونقل و گردشگری، به‌ویژه در بخشهای عملیاتی، میتواند رشد بهره‌وری را تحت تأثیر قرار دهد (Bogatyeva & Ilyukhina, 2022). همچنین، بهره‌گیری از سیستمهای عملکرد مبتنی بر شایستگی و تعهد سازمانی، میتواند تأثیر مثبت مستقیمی بر بهره‌وری و توسعه کارآفرینی در سازمانها داشته باشد (Puspitasari, 2024; Valipour et al., 2025; Sutianingsih, 2025). در کنار این موارد، توجه به همگرایی و یکپارچگی سازمانی، از طریق بهبود هماهنگی بین واحدهای مختلف و ارتقای همکاری میان تیمها، میتواند به شکل مؤثری توانمندیهای سازمانی و قابلیت پاسخگویی به تغییرات محیطی را افزایش دهد (Goudarzvand Chegini, 2020).

در حوزه گردشگری، بهره‌وری مقصد و کارآفرینی سازمانی به شدت به تعامل بین عوامل جاذبه گردشگری، کیفیت خدمات و مدیریت منابع بستگی دارد (Alinsato et al., 2022; Barros et al., 2011). مطالعات مقایسه‌ای نشان داده‌اند که کشورهای مختلف با توجه به سطح تکنولوژی، دسترسی به منابع و سیاستهای مدیریتی، تفاوت‌های چشمگیری در بهره‌وری فنی و اقتصادی صنعت گردشگری دارند

(Alinsato et al., 2022). این یافته‌ها نشان می‌دهد که همافزایی بین ساختار سازمانی، محیط عملیاتی و استراتژی‌های راهبردی می‌تواند عامل تعیین‌کننده در افزایش بهره‌وری باشد.

از منظر استراتژیک، مدیریت کارآفرینی در آژانس‌های خدمات مسافرتی نیازمند اتخاذ تصمیم‌های هوشمندانه و بهره‌گیری از داده‌های عملکردی است (Hitt et al., 2017; Kuratko, 2017). به‌ویژه، توانایی تحلیل و پیش‌بینی روندهای بازار، شناسایی فرصت‌های نوآورانه و مدیریت منابع انسانی و مالی، می‌تواند منجر به ایجاد ارزش افزوده برای سازمان و مشتریان گردد (Bubber et al., 2023; Cornet et al., 2022). به عبارت دیگر، بهره‌وری کارآفرینانه نه تنها متأثر از عوامل داخلی سازمان، بلکه تابع تعامل پیچیده با محیط اقتصادی و اجتماعی است (Shbeeb, 2022; World Tourism, 2022).

در پژوهش‌های اخیر، استفاده از فناوری‌های نوین و سیستم‌های اطلاعات مدیریتی به عنوان عامل تسهیل‌کننده بهره‌وری و کارآفرینی مطرح شده است (Hemmati, 2024; Saeed, 2025). این فناوری‌ها امکان بهبود فرآیندها، کاهش خطا، مدیریت بهینه منابع و ارتقای تجربه مشتریان را فراهم می‌سازند. همچنین، اعمال استراتژی‌های نوآورانه در سازمان، از جمله مدیریت دانش، تفکر ناب و برنامه‌ریزی استراتژیک، می‌تواند بهره‌وری کارکنان و عملکرد کلی سازمان را به طور قابل توجهی افزایش دهد (Bubber et al., 2023; Yu & Nguyen, 2023). در حوزه گردشگری، ظرفیت‌ها و محدودیت‌های محیطی نیز نقش کلیدی در توسعه کارآفرینی ایفا می‌کنند. دسترسی به زیرساخت‌های حملونقل، کیفیت خدمات و سطح رقابت بازار، همه از عواملی هستند که می‌توانند به شکل مستقیم و غیرمستقیم بر بهره‌وری و موفقیت آژانس‌های خدمات مسافرتی تأثیرگذار باشند (Henderson & Smith, 2022; Kaffashan Toosi et al., 2020; Rifai & Mardijuwono, 2020). بنابراین، ادغام عوامل سازمانی، محیطی و راهبردی و ایجاد همافزایی میان آنها، به‌عنوان رویکردی مؤثر برای ارتقای بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانس‌های خدمات مسافرت هوایی و گردشگری مطرح می‌شود (Alinsato et al., 2022; Goudarzvand Chegini, 2020).

مطالعات انجام شده در زمینه بهره‌وری نشان می‌دهد که استفاده از شاخص‌های عملکرد، مدیریت مشارکتی و توجه به انگیزه‌های کارکنان، می‌تواند به شکل چشمگیری منجر به افزایش کارآفرینی و توسعه سازمانی شود (Bogatyreva & Ilyukhina, 2022; Puspitasari, 2024; Valipour et al., 2024; Sutianingsih, 2025). همچنین، پژوهش‌های اخیر در ایران نشان داده‌اند که شاخص‌های کارآفرینی به صورت فضایی و منطقه‌ای تأثیر مستقیمی بر اشتغال و بهره‌وری دارد و توجه به توزیع منابع و زیرساخت‌ها، از الزامات موفقیت سازمانی است (Sepidbar et al., 2024).

با توجه به اهمیت بهره‌وری و کارآفرینی در آژانس‌های خدمات مسافرت هوایی و گردشگری، ترکیب عوامل سازمانی، محیطی و راهبردی و توجه به یکپارچگی و همافزایی میان آنها، می‌تواند به عنوان رویکردی مؤثر برای ارتقای عملکرد و توسعه پایدار در این حوزه مطرح شود (Grant, 2019; Kuratko, 2017; Wannakraioj & Velu, 2021). این ترکیب نه تنها موجب افزایش بهره‌وری و رضایت مشتریان می‌شود، بلکه امکان توسعه ظرفیت‌های کارآفرینی و خلق ارزش افزوده را در سطح سازمان فراهم می‌کند (Barros et al., 2011; Cornet et al., 2022).

با توجه به مطالعات نظری و تجربی انجام شده و خلأ پژوهشی موجود در زمینه تحلیل ساختاری روابط میان عوامل مؤثر بر بهره‌وری در کارآفرینی آژانس‌های خدمات مسافرت هوایی و گردشگری با رویکرد یکپارچگی و همافزایی، هدف این مطالعه بررسی و مدلسازی ساختاری این روابط است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، در زمره تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد؛ زیرا نتایج آن می‌تواند به‌طور مستقیم در بهبود فرآیندهای مدیریتی، توسعه کارآفرینی و ارتقای بهره‌وری در آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری مورد استفاده قرار گیرد. از منظر روش اجرا، پژوهش حاضر دارای رویکرد کمی بوده و به‌صورت پیمایشی انجام شده است. با توجه به ماهیت متغیرهای پژوهش و هدف اصلی مطالعه که تحلیل ساختاری روابط میان عوامل مؤثر بر بهره‌وری در کارآفرینی با تأکید بر یکپارچگی و همافزایی است، از روش مدلسازی معادلات ساختاری برای آزمون مدل مفهومی و بررسی روابط علی میان سازه‌های پژوهش استفاده شد. این روش امکان بررسی همزمان روابط مستقیم و غیرمستقیم میان متغیرها را فراهم ساخته و از مناسبترین روشهای آماری برای تحلیل مدلهای پیچیده چندمتغیره محسوب می‌شود.

جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مدیران ارشد، مدیران میانی، کارآفرینان و صاحبان آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری فعال در استان تهران بود. بر اساس آمارهای رسمی موجود در سال ۱۴۰۴، تعداد اعضای جامعه آماری حدود ۶۰۰۰ نفر برآورد گردید. به منظور تعیین حجم نمونه مناسب، از فرمول کوکران برای جوامع محدود استفاده شد که با در نظر گرفتن سطح اطمینان ۹۵ درصد، خطای نمونه‌گیری ۵ درصد و حداکثر پراکندگی پاسخها، حجم نمونه ۳۸۲ نفر برآورد شد. برای افزایش دقت تحلیل‌های آماری و جبران احتمالی پرسشنامه‌های ناقص، تعداد بیشتری پرسشنامه توزیع گردید که در نهایت ۳۸۲ پرسشنامه قابل استفاده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نمونه‌گیری به روش تصادفی ساده انجام شد تا تمامی اعضای جامعه آماری از شانس یکسان برای انتخاب شدن برخوردار باشند و امکان تعمیم نتایج به جامعه هدف فراهم شود. پیش از اجرای اصلی پژوهش، اهداف مطالعه برای مشارکت‌کنندگان تشریح شد و اطمینان داده شد که تمامی اطلاعات آنان محرمانه باقی خواهد ماند و صرفاً در راستای اهداف علمی پژوهش مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

ابزار اصلی گردآوری داده‌ها در این پژوهش، پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای بود که بر مبنای ادبیات نظری پژوهش، مطالعات پیشین و چارچوب مفهومی مدل ارتقای بهره‌وری در کارآفرینی آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری طراحی شد. این پرسشنامه شامل ۲۱ گویه بود که ابعاد مختلف عوامل مؤثر بر بهره‌وری، یکپارچگی سازمانی، همافزایی بین‌بخشی، قابلیت‌های کارآفرینانه، اثربخشی مدیریتی، نوآوری سازمانی و توسعه عملکرد کسبوکار را مورد سنجش قرار می‌داد. تمامی گویه‌ها بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از «کاملاً مخالفم» تا «کاملاً موافقم» تنظیم شدند و امتیازدهی به آنها از ۱ تا ۵ صورت گرفت؛ به‌گونه‌ای که نمرات بالاتر نشان‌دهنده وضعیت مطلوب‌تر متغیر مورد بررسی بود.

به منظور اطمینان از مناسب بودن ابزار اندازه‌گیری، فرایند اعتبارسنجی پرسشنامه در چند مرحله انجام شد. در مرحله نخست، روایی صوری پرسشنامه از طریق بررسی دیدگاه گروهی از استادان دانشگاه، متخصصان حوزه مدیریت گردشگری، کارآفرینی و روش تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفت و اصلاحات لازم در نگارش، شفافیت و تناسب گویه‌ها اعمال شد. در مرحله بعد، روایی محتوا با استفاده از شاخص نسبت روایی محتوا (CVR) و نظرات خبرگان سنجیده شد و نتایج نشان داد که تمامی گویه‌ها از سطح مطلوبی از ضرورت و تناسب برخوردار هستند. همچنین برای بررسی روایی سازه، تحلیل عاملی تأییدی در چارچوب مدلسازی معادلات ساختاری انجام شد. نتایج بارهای عاملی استاندارد نشان داد که تمامی گویه‌ها دارای بار عاملی قابل قبول بوده و به‌خوبی سازه‌های مورد نظر را اندازه‌گیری می‌کنند.

علاوه بر این، روایی همگرا با استفاده از شاخص میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) مورد ارزیابی قرار گرفت و مقادیر به‌دست‌آمده بیانگر کفایت همگرایی گویه‌ها در اندازه‌گیری سازه‌های مربوطه بود. روایی واگرا نیز از طریق معیار فورنل و لارکر بررسی شد که نتایج آن

حاکمی از تمایز مناسب میان سازه‌های پژوهش بود. برای سنجش پایایی ابزار نیز از ضرایب آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و شاخصهای سازگاری درونی استفاده شد که تمامی مقادیر بالاتر از حد استاندارد گزارش گردید و بیانگر ثبات و قابلیت اعتماد مناسب پرسشنامه بود. پس از جمع‌آوری داده‌ها، اطلاعات خام ابتدا مورد بازبینی قرار گرفت و پرسشنامه‌های ناقص یا دارای پاسخهای غیرمنطقی حذف شدند. سپس داده‌ها در نرم‌افزارهای آماری وارد شده و مراحل تحلیل انجام گرفت. در بخش آمار توصیفی، از شاخصهایی نظیر فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمرات برای توصیف ویژگیهای جمعیتشناختی پاسخدهندگان و وضعیت متغیرهای پژوهش استفاده شد. این مرحله تصویری کلی از ویژگیهای نمونه و توزیع پاسخها ارائه داد.

در بخش آمار استنباطی، تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از نرم‌افزار Smart-PLS انجام شد. ابتدا مدل اندازه‌گیری مورد ارزیابی قرار گرفت و شاخصهای پایایی و روابی سازه‌ها شامل آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی، میانگین واریانس استخراجشده، بارهای عاملی و شاخصهای روایی واگرا بررسی شدند. پس از تأیید مدل اندازه‌گیری، مدل ساختاری مورد آزمون قرار گرفت. در این مرحله، ضرایب مسیر، مقادیر t ، سطح معناداری روابط، ضرایب تعیین (R^2)، اندازه اثر (f^2)، شاخص پیش‌بینیپذیری (Q^2) و شاخص برازش کلی مدل محاسبه و ارزیابی شدند. همچنین به منظور بررسی میزان تأثیر عوامل مؤثر بر بهره‌وری در کارآفرینی و نقش یکپارچگی و هم‌افزایی در تبیین این روابط، از تحلیل مسیر در چارچوب مدلسازی معادلات ساختاری استفاده شد. در نهایت، برازش کلی مدل مفهومی پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و با تأیید شاخصهای برازش، مدل نهایی روابط میان متغیرهای پژوهش ارائه گردید. این رویکرد تحلیلی امکان شناسایی مهمترین عوامل اثرگذار بر بهره‌وری کارآفرینانه در آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری و همچنین تعیین شدت و جهت روابط میان سازه‌های مورد مطالعه را فراهم ساخت.

یافته‌ها

در بخش جمعیتشناختی، داده‌های مربوط به ۳۸۲ نفر از مدیران ارشد، مدیران میانی، کارآفرینان و صاحبان آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری استان تهران بررسی شد. از نظر سن، بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۴۰ تا ۵۰ سال با ۱۲۰ نفر معادل ۳۱.۴۱ درصد بود و پس از آن گروه ۵۰ تا ۶۰ سال با ۸۷ نفر معادل ۲۲.۷۷ درصد، گروه ۳۰ تا ۴۰ سال با ۷۶ نفر معادل ۱۹.۸۹ درصد، گروه بیشتر از ۶۰ سال با ۵۶ نفر معادل ۱۴.۶۵ درصد و گروه کمتر از ۳۰ سال با ۴۳ نفر معادل ۱۱.۲۵ درصد قرار داشتند. از نظر تحصیلات، بیشترین تعداد پاسخدهندگان دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند که شامل ۱۹۴ نفر معادل ۵۰.۷۸ درصد میشدند؛ همچنین ۱۰۲ نفر معادل ۲۶.۷۰ درصد دارای مدرک کارشناسی و ۸۶ نفر معادل ۲۲.۵۱ درصد دارای مدرک دکتری بودند. از نظر سابقه مدیریت در آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری، بیشترین فراوانی مربوط به افراد دارای سابقه بیشتر از ۱۰ سال با ۲۰۴ نفر معادل ۵۳.۴۰ درصد بود و پس از آن افراد دارای سابقه ۵ تا ۱۰ سال با ۱۵۷ نفر معادل ۴۱.۰۹ درصد و افراد دارای سابقه کمتر از ۵ سال با ۲۱ نفر معادل ۵.۴۹ درصد قرار گرفتند. این توزیع نشان میدهد که بخش عمده پاسخدهندگان از تجربه مدیریتی و تحصیلات دانشگاهی قابل توجهی برخوردار بوده‌اند و بنابراین داده‌های گردآورنده از نظر آگاهی تخصصی پاسخدهندگان برای تحلیل موضوع پژوهش مناسب ارزیابی میشود.

جدول ۱

شاخصهای مرکزی، پراکندگی و شکل توزیع سؤالات و متغیرهای پژوهش

سؤالات و متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	چولگی	خطای استاندارد چولگی	کشیدگی	خطای استاندارد کشیدگی
سؤال ۱	۳۸۲	۳.۶۸۴۲	۱.۰۷۰۲۳	۱.۱۴۵	-۰.۶۹۴	۰.۱۲۵	-۰.۲۳۸	۰.۲۵۰
سؤال ۲	۳۸۲	۳.۵۳۴۲	۱.۱۶۰۶۵	۱.۳۴۷	-۰.۶۷۴	۰.۱۲۵	-۰.۳۸۵	۰.۲۵۰
سؤال ۳	۳۸۲	۳.۷۱۰۵	۱.۰۹۴۶۷	۱.۱۹۸	-۰.۸۲۶	۰.۱۲۵	-۰.۰۴۸	۰.۲۵۰
سؤال ۴	۳۸۲	۳.۵۳۶۸	۱.۱۹۱۹۷	۱.۴۲۱	-	۰.۱۲۵	-۰.۷۵۶	۰.۲۵۰
					۰.۵۳۹			
سؤال ۵	۳۸۲	۳.۴۸۱۶	۱.۲۶۳۳۲	۱.۵۹۶	-	۰.۱۲۵	-۱.۰۰۱	۰.۲۵۰
					۰.۴۲۰			
سؤال ۶	۳۸۲	۳.۴۸۶۸	۱.۲۲۳۰۶	۱.۴۹۶	-	۰.۱۲۵	-۰.۸۲۸	۰.۲۵۰
					۰.۵۰۹			
سؤال ۷	۳۸۲	۳.۳۸۱۶	۱.۲۸۴۸۵	۱.۶۵۱	-۰.۵۱۶	۰.۱۲۵	-۰.۸۴۱	۰.۲۵۰
سؤال ۸	۳۸۲	۳.۳۵۵۳	۱.۱۳۳۶۱	۱.۲۸۵	-	۰.۱۲۵	-۰.۵۶۸	۰.۲۵۰
					۰.۴۵۷			
سؤال ۹	۳۸۲	۳.۲۴۲۱	۱.۲۱۷۴۳	۱.۴۸۲	-	۰.۱۲۵	-۰.۸۸۲	۰.۲۵۰
					۰.۳۳۱			
سؤال ۱۰	۳۸۲	۳.۴۷۳۷	۱.۱۴۷۱۴	۱.۳۱۶	-	۰.۱۲۵	-۰.۶۱۷	۰.۲۵۰
					۰.۴۸۳			
سؤال ۱۱	۳۸۲	۳.۴۴۲۱	۱.۱۳۲۰۸	۱.۲۸۲	-	۰.۱۲۵	-۰.۶۹۱	۰.۲۵۰
					۰.۳۴۹			
سؤال ۱۲	۳۸۲	۳.۱۸۱۶	۱.۳۲۴۰۹	۱.۷۵۳	-۰.۲۹۶	۰.۱۲۵	-۱.۰۴۵	۰.۲۵۰
سؤال ۱۳	۳۸۲	۳.۳۱۵۸	۱.۲۴۷۸۰	۱.۵۵۷	-	۰.۱۲۵	-۰.۷۸۸	۰.۲۵۰
					۰.۵۱۷			
سؤال ۱۴	۳۸۲	۳.۷۰۵۳	۱.۱۴۵۱۳	۱.۳۱۱	-	۰.۱۲۵	-۰.۲۴۰	۰.۲۵۰
					۰.۷۸۲			
سؤال ۱۵	۳۸۲	۳.۵۳۱۶	۱.۲۰۰۹۵	۱.۴۴۲	-	۰.۱۲۵	-۰.۶۷۶	۰.۲۵۰
					۰.۵۷۱			
سؤال ۱۶	۳۸۲	۳.۶۷۶۳	۱.۰۵۱۶۸	۱.۱۰۶	-۰.۶۷۷	۰.۱۲۵	-۰.۳۱۸	۰.۲۵۰
سؤال ۱۷	۳۸۲	۳.۳۸۴۲	۱.۱۲۲۹۳	۱.۲۶۱	-	۰.۱۲۵	-۰.۶۳۲	۰.۲۵۰
					۰.۵۵۱			
سؤال ۱۸	۳۸۲	۳.۱۷۳۷	۱.۲۵۸۷۸	۱.۵۸۵	-	۰.۱۲۵	-۱.۱۸۸	۰.۲۵۰
					۰.۱۴۷			
سؤال ۱۹	۳۸۲	۳.۶۶۵۸	۱.۰۴۰۸۰	۱.۰۸۳	-	۰.۱۲۵	-۰.۰۳۹	۰.۲۵۰
					۰.۷۰۹			
سؤال ۲۰	۳۸۲	۳.۴۴۴۷	۱.۱۵۲۹۹	۱.۳۲۹	-	۰.۱۲۵	-۱.۰۴۷	۰.۲۵۰
					۰.۱۹۱			
سؤال ۲۱	۳۸۲	۳.۱۷۶۳	۱.۲۳۴۰۷	۱.۵۲۳	-	۰.۱۲۵	-۱.۰۳۸	۰.۲۵۰
					۰.۱۷۰			
عوامل سازمانی	۳۸۲	۳.۴۸۸۷	۰.۸۵۹۶۲	۰.۷۳۹	-۰.۴۲۶	۰.۱۲۵	-۰.۶۰۵	۰.۲۵۰
عوامل محیطی	۳۸۲	۳.۳۵۶۶	۰.۶۳۵۷۲	۰.۴۰۴	-	۰.۱۲۵	-۰.۴۶۲	۰.۲۵۰
					۰.۲۷۴			

عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری	۳۸۲	۳۵۴۹۲	۰.۷۲۱۵۸	۰.۶۴۴	-	۰.۱۲۵	۰.۵۰۷	۰.۲۵۰
						۰.۳۴۹		
تحقق بهره‌وری	۳۸۲	۳۴۰۰۸	۰.۶۸۲۲۱	۰.۶۱۹	-	۰.۱۲۵	۰.۳۷۹	۰.۲۵۰
						۰.۵۰۲		
پیامدهای درونسازمانی	۳۸۲	۳۳۰۷۹	۰.۵۸۵۷۰	۰.۳۴۳	-	۰.۱۲۵	۰.۴۴۹	۰.۲۵۰
						۰.۱۹۲		
پیامدهای برونسازمانی	۳۸۲	۳۳۲۳۷	۰.۶۰۷۸۷	۰.۳۷۰	-	۰.۱۲۵	۰.۶۸۸	۰.۲۵۰
						۰.۱۳۵		

براساس نتایج جدول ۱، میانگین تمامی متغیرهای اصلی پژوهش بالاتر از مقدار متوسط طیف لیکرت، یعنی عدد ۳، قرار دارد که نشاندهنده وضعیت نسبتاً مطلوب متغیرهای مدل از دیدگاه پاسخدهندگان است. در میان متغیرهای اصلی، عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها با میانگین ۳.۵۴۹۲ بیشترین مقدار را به خود اختصاص داده است و پس از آن عوامل سازمانی با میانگین ۳.۴۸۸۷ قرار دارد. همچنین پایینترین میانگین مربوط به پیامدهای درونسازمانی با مقدار ۳.۳۰۷۹ است. مقادیر چولگی و کشیدگی نیز نشان میدهد که توزیع پاسخها در برخی متغیرها از وضعیت کاملاً نرمال فاصله دارد و بنابراین بررسی نرمال بودن دادهها در مرحله بعد ضرورت داشته است.

جدول ۲

نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیرها

متغیر	آماره	معناداری	وضعیت
عوامل سازمانی	۱.۲۴۵	۰.۰۰۳	غیرنرمال
عوامل محیطی	۳.۷۵۱	۰.۰۱۹	غیرنرمال
عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها	۳.۶۴۵	۰.۰۴۵	غیرنرمال
تحقق بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها	۳.۰۶۹	۰.۰۰۱	غیرنرمال
پیامدهای درونسازمانی	۲.۴۲۸	۰.۰۲۸	غیرنرمال
پیامدهای برونسازمانی	۲.۰۰۹	۰.۰۴۱	غیرنرمال

نتایج جدول ۲ نشان میدهد که سطح معناداری آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای تمامی متغیرهای پژوهش کمتر از ۰.۰۵ است؛ بنابراین فرض نرمال بودن توزیع دادهها رد میشود و متغیرهای پژوهش دارای توزیع غیرنرمال هستند. بر این اساس، استفاده از رویکرد مدلسازی معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی و نرمافزار *Smart-PLS* برای تحلیل دادهها مناسب تشخیص داده شد.

جدول ۳

نتایج آزمون *KMO* و بارتلت برای کفایت نمونه و مناسب بودن دادهها

شاخص	مقدار
آزمون <i>KMO</i>	۰.۹۲۴
آماره کایدو آزمون بارتلت	۷۱۱۳.۳۰۶
درجه آزادی	۶۵۶

براساس نتایج جدول ۳، مقدار شاخص KMO برابر با ۰.۹۲۴ به دست آمد که بالاتر از حد مطلوب ۰.۶۰ است و نشان می‌دهد حجم نمونه برای انجام تحلیل عاملی و مدلسازی ساختاری کفایت لازم را دارد. همچنین سطح معناداری آزمون بارتلت برابر با ۰.۰۰۰ و کمتر از ۰.۰۵ است؛ بنابراین ماتریس همبستگی داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب بوده و امکان شناسایی ساختار عاملی مدل پژوهش وجود دارد.

جدول ۴

نتایج آزمون وونگ برای بررسی همگن بودن مدل

آزمون	آماره	سطح معناداری	مقدار سطح زیر منحنی
آزمون وونگ	-۲.۶۸۴	۰.۰۰۰	۰.۷۹۵

همانگونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، سطح معناداری آزمون وونگ برابر با ۰.۰۰۰ و کمتر از ۰.۰۵ است و مقدار سطح زیر منحنی نیز برابر با ۰.۷۹۵ و بیشتر از ۰.۷۰ به دست آمده است. بنابراین میتوان نتیجه گرفت که تفاوت معناداری میان متغیرهای موجود در مدل وجود دارد و مدل پژوهش از توان تفکیک و برازش قابل قبول برای تحلیل روابط ساختاری برخوردار است.

جدول ۵

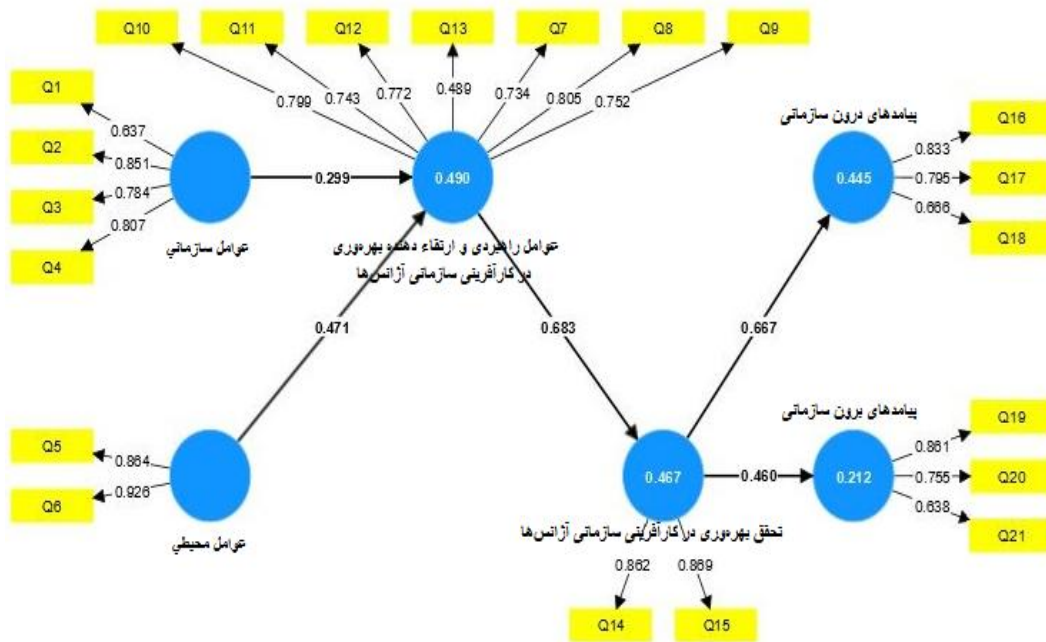
نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه	ضریب مسیر β	عدد معناداری t	نتیجه
عوامل سازمانی بر عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها تأثیر معنادار دارند.	۰.۲۹۹	۳.۴۰	تأیید
عوامل محیطی بر عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها تأثیر معنادار دارند.	۰.۴۷۱	۶.۰۵۳	تأیید
عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها بر تحقق بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها تأثیر معنادار دارند.	۰.۶۸۳	۱۳.۲۹۶	تأیید
تحقق بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها بر پیامدهای درون‌سازمانی تأثیر معنادار دارد.	۰.۶۶۷	۱۳.۰۴۷	تأیید
تحقق بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها بر پیامدهای برون‌سازمانی تأثیر معنادار دارد.	۰.۴۶۰	۵.۸۸۴	تأیید

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که تمامی مسیرهای ساختاری مدل پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار هستند؛ زیرا مقدار t در تمامی فرضیه‌ها بیشتر از ۱.۹۶ است. بر اساس ضرایب مسیر، عوامل محیطی با ضریب ۰.۴۷۱ اثر بیشتری نسبت به عوامل سازمانی با ضریب ۰.۲۹۹ بر عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها دارند. همچنین عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری با ضریب ۰.۶۸۳ اثر قوی و مستقیمی بر تحقق بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها دارند. در ادامه، تحقق بهره‌وری در کارآفرینی سازمانی آژانسها بر پیامدهای درون‌سازمانی با ضریب ۰.۶۶۷ و بر پیامدهای برون‌سازمانی با ضریب ۰.۴۶۰ اثر مثبت و معنادار داشته است. بنابراین، کلیه فرضیه‌های پژوهش تأیید شدند و مدل ساختاری پژوهش از حمایت تجربی برخوردار است.

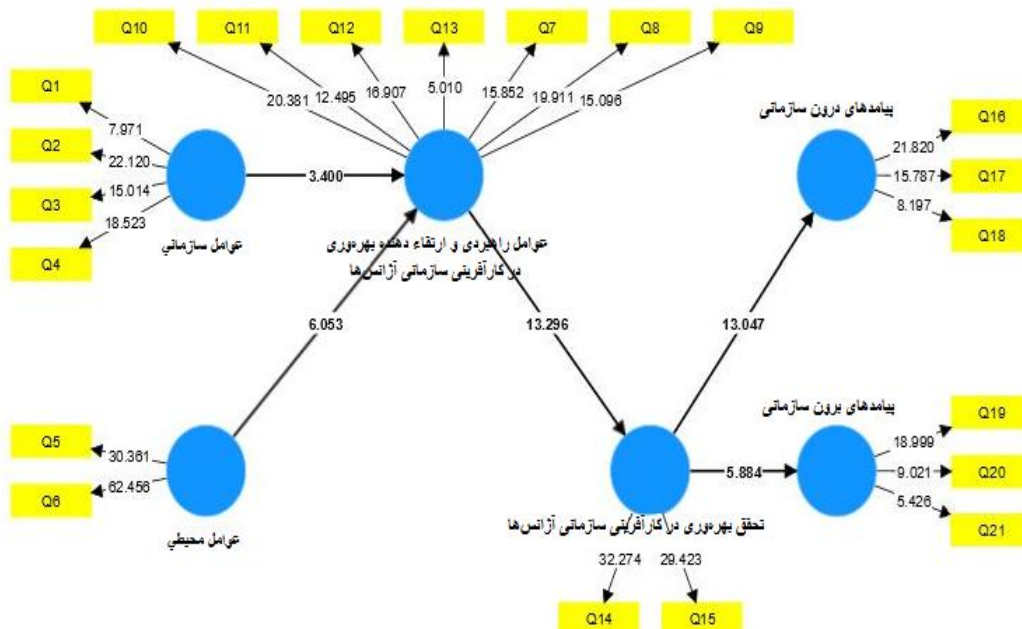
شکل ۱

ضرایب مسیر مدل ساختاری پژوهش

شکل ۲

اعداد معناداری مدل ساختاری پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که عوامل محیطی و سازمانی به‌طور معناداری بر عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری در کارآفرینی آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری تأثیر دارند. ضریب مسیر مربوط به عوامل محیطی نسبت به عوامل سازمانی بالاتر بود که نشان می‌دهد متغیرهای محیطی مانند کیفیت زیرساختهای گردشگری، دسترسی به منابع و سطح رقابت بازار نقش مهمتری در تقویت راهبردهای بهره‌وری و کارآفرینی ایفا می‌کنند (Shbeeb, 2022; Yu & Nguyen, 2023). این یافته با نتایج پژوهشهای Kaffashan Toosi و همکاران (۲۰۲۰) که اهمیت زیرساختها و توزیع فضایی خدمات گردشگری را در ارتقای بهره‌وری صنعت گردشگری نشان داده‌اند همسو است (Kaffashan Toosi et al., 2020). همچنین، مطالعات Bogatyreva و Ilyukhina (۲۰۲۲) حاکی از آن است که انگیزه‌های مالی و رفاهی کارکنان بخش حمل‌ونقل و گردشگری می‌تواند به‌طور مستقیم بر رشد بهره‌وری تأثیرگذار باشد که این موضوع با اثر مثبت عوامل سازمانی در پژوهش حاضر همخوانی دارد (Bogatyreva & Ilyukhina, 2022).

عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری نیز تأثیر معناداری بر تحقق بهره‌وری کارآفرینی سازمانها داشتند. این یافته تأیید می‌کند که تدوین و اجرای استراتژیهای نوآورانه، مدل‌های کسبوکار انعطاف‌پذیر و استفاده از ابزارهای نوین مدیریتی و فناوری اطلاعات، توانمندی سازمانها در بهبود بهره‌وری و خلق ارزش افزوده را افزایش می‌دهد (Grant, 2019; Hitt et al., 2017; Kuratko, 2017). این نتایج با یافته‌های Bubber و همکاران (۲۰۲۳) که ارتباط بین تفکر ناب، کیفیت فرایند و مدیریت موجودی با بهره‌وری کسبوکار را نشان داده‌اند همسو است (Bubber et al., 2023). همچنین، مطالعات Yu و Nguyen (۲۰۲۳) در حوزه خطوط هوایی آسیا-پاسفیک نشان داده‌اند که مدیریت راهبردی و بهکارگیری شاخصهای عملکردی در دو مرحله عملیاتی، موجب افزایش بهره‌وری و کارآفرینی در سازمانهای گردشگری و حمل‌ونقل هوایی میشود (Yu & Nguyen, 2023).

تحقق بهره‌وری در کارآفرینی آژانسها نیز اثر مستقیم و مثبت بر پیامدهای درون‌سازمانی و برون‌سازمانی داشت. این یافته بیانگر آن است که ارتقای بهره‌وری، فراتر از افزایش تولید یا ارائه خدمات، به بهبود رضایت کارکنان، انگیزه و هماهنگی تیمی و همچنین افزایش رضایت مشتریان و اثرگذاری مثبت بر محیط بیرونی سازمان منجر میشود (Cornet et al., 2022; Shbeeb, 2022). این نتایج با مطالعات Barros و همکاران (۲۰۱۱) که تأکید بر اهمیت کیفیت خدمات و جاذبه‌های گردشگری در بهبود عملکرد سازمانی دارند، همخوانی دارد (Barros et al., 2011). همچنین، Alinsato و همکاران (۲۰۲۲) نشان داده‌اند که هم‌افزایی بین منابع داخلی و محیطی در حوزه گردشگری، تأثیر مستقیمی بر بهره‌وری فنی و اقتصادی دارد و میتواند منجر به توسعه پایدار در سازمانها شود (Alinsato et al., 2022).

بررسی نتایج نشان داد که عوامل محیطی بیشترین اثر را بر عوامل راهبردی و ارتقاءدهنده بهره‌وری دارند. این یافته با مطالعات Henderson و Smith (۲۰۲۲) که نقش انگیزه‌ها و محیط کاری در تعیین بهره‌وری را مورد توجه قرار داده‌اند همسو است (Henderson & Smith, 2022). به عبارت دیگر، فراهم بودن شرایط محیطی مناسب، دسترسی به منابع و زیرساختها، و وجود چارچوبهای قانونی و سیاستگذاری مؤثر، زمینه را برای اجرای راهبردهای بهره‌وری و نوآوری در آژانسها فراهم میکند. این موضوع همچنین با یافته‌های Rifai و Mardijuwono (۲۰۲۰) درباره اهمیت تعهد و شفافیت سازمانی در افزایش بهره‌وری و کاهش خطاهای عملیاتی همخوانی دارد (Rifai & Mardijuwono, 2020).

در ادامه، بررسی تأثیر عوامل سازمانی نشان داد که سیستمهای مدیریتی یکپارچه، همکاری تیمی و رهبری تحول‌گرا نقش مؤثری در ارتقای بهره‌وری و توسعه کارآفرینی دارند (Hemmati, 2024; Moheb Sibani, 2024). این یافته با پژوهشهای Goudarzvand

Chegini (۲۰۲۰) که به اهمیت یکپارچگی مدیریت و مشارکت کارکنان در بهبود عملکرد شهری و سازمانی اشاره کرده است همخوانی دارد (Goudarzvand Chegini, 2020). همچنین، پژوهش Saeed (۲۰۲۵) نشان داده است که بهره‌گیری از رهبری تحول‌گرا و ابزارهای هوش مصنوعی، باعث افزایش بهره‌وری و توسعه پایدار در کسب‌وکارهای کوچک و متوسط می‌شود (Saeed, 2025).

همچنین، بررسی تأثیر عوامل راهبردی بر تحقق بهره‌وری نشان داد که استراتژی‌های نوآورانه، برنامه‌ریزی بلندمدت و مدیریت دانش، مهمترین مولفه‌های ارتقای بهره‌وری هستند (Grant, 2019; Kuratko, 2017). این یافته‌ها با مطالعات Valipour و همکاران (۲۰۲۴) که نشان می‌دهد التزام مذهبی و ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند بر کارآفرینی و بهره‌وری تأثیرگذار باشد همسو است (Valipour et al., 2024). به‌طور کلی، ایجاد هم‌افزایی میان عوامل سازمانی، محیطی و راهبردی، امکان تحقق بهره‌وری پایدار و توسعه کارآفرینی را در آژانسهای خدمات مسافرتی فراهم می‌سازد (Bubber et al., 2023; Yu & Nguyen, 2023).

نتایج حاصل از مسیرهای ساختاری مدل نشان داد که تحقق بهره‌وری تأثیر مستقیم و مثبت بر پیامدهای درون‌سازمانی و برون‌سازمانی دارد. این یافته با پژوهشهای Shbeeb (۲۰۲۲) که تأثیر کیفیت خدمات و دسترسی به امکانات حمل‌ونقل بر رضایت مشتری و بهره‌وری کارکنان را نشان داده است همسو است (Shbeeb, 2022). علاوه بر این، Cornet و همکاران (۲۰۲۲) نیز تأکید کرده‌اند که ارزش درک‌شده لذت، بهره‌وری و سلامت در سفر می‌تواند منجر به ارتقای رضایت و عملکرد سازمان شود (Cornet et al., 2022). بنابراین، می‌توان گفت که بهره‌وری تنها یک شاخص کمی نیست، بلکه اثرات گسترده‌ای بر تمامی جنبه‌های عملکرد سازمانی و تعامل با محیط دارد.

در مجموع، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که تعامل عوامل سازمانی، محیطی و راهبردی و ایجاد هم‌افزایی میان آنها، می‌تواند به شکل قابل توجهی بهره‌وری و کارآفرینی را در آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری ارتقا دهد. این نتایج با مطالعات بین‌المللی و داخلی در حوزه بهره‌وری و گردشگری همسو بوده و نشان‌دهنده اهمیت یکپارچگی مدیریتی، نوآوری، مدیریت منابع و توجه به محیط عملیاتی برای توسعه پایدار و کارآفرینی در این حوزه است (Alinsato et al., 2022; Barros et al., 2011; Yu & Nguyen, 2023).

با وجود دستاوردهای این پژوهش، برخی محدودیتها وجود دارد که می‌تواند بر تعمیم نتایج تأثیر بگذارد. اولاً، داده‌ها صرفاً از آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری استان تهران جمع‌آوری شده و ممکن است وضعیت سایر استانها یا کشورها متفاوت باشد. دوم، استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته می‌تواند باعث سوگیری پاسخ‌دهندگان شود، به‌ویژه در بخشهای مربوط به ارزیابی عوامل راهبردی و محیطی. ثانیاً، ماهیت مقطعی پژوهش محدودیتهایی در تبیین روابط علی فراهم می‌کند و نمیتوان تغییرات بلندمدت در بهره‌وری و پیامدها را با این داده‌ها تحلیل کرد.

پژوهشهای آتی می‌توانند از طراحی طولی یا روشهای تجربی برای بررسی اثرات بلندمدت عوامل سازمانی و محیطی بر بهره‌وری استفاده کنند. همچنین، افزودن سایر صنایع خدماتی یا گردشگری به نمونه پژوهش می‌تواند به تعمیم نتایج کمک کند. بررسی اثرات میانجی و تعدیل‌کننده، مانند نوآوری دیجیتال، قابلیت انعطاف‌پذیری سازمانی و تعهد کارکنان، می‌تواند چشمانداز جامع‌تری از روابط بین متغیرها ارائه دهد. علاوه بر این، استفاده از داده‌های ثانویه و شاخصهای عملکردی واقعی سازمانها می‌تواند نتایج پژوهش را تقویت کند.

از دیدگاه عملی، مدیران آژانسهای خدمات مسافرت هوایی و گردشگری باید به هم‌افزایی میان منابع داخلی، عوامل محیطی و راهبردهای سازمانی توجه ویژه‌ای داشته باشند. به‌کارگیری فناوریهای نوین، بهبود زیرساختها، مدیریت منابع انسانی و استفاده از شاخصهای عملکردی دقیق می‌تواند موجب ارتقای بهره‌وری و رضایت مشتریان شود. همچنین، آموزش و توانمندسازی کارکنان و ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر نوآوری و همکاری تیمی، از جمله راهبردهای کلیدی برای توسعه کارآفرینی و دستیابی به مزیت رقابتی پایدار است.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچگونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت دادهها

دادهها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- Alinsato, A. S., Bassongui, N., & Wondeu, F. N. (2022). Comparative Countries' Tourism Technical Efficiency Assessment: A Stochastic Output Distance Function Approach. *Scientific African*, 15, 301096.
- Barros, C. P., Botti, L., Peypoch, N., Robinot, E., Solonandrasana, B., & Assaf, A. G. (2011). Performance of French Destinations: Tourism Attraction Perspectives. *Tourism Management*, 32(1), 141-146. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2010.01.015>
- Bogatyreva, I., & Ilyukhina, L. (2022). Influence of Material Interest of Transportation Personnel on the Growth of Labor Productivity. *Transportation Research Procedia*, 63, 13-20.
- Bubber, D., Babber, G., & Jain, R. K. (2023). Toward Increased Business Productivity: Interlinks between Lean Thinking, Process Quality, Inventory Management, and Productivity. *Global Knowledge, Memory and Communication, ahead-of-print*(ahead-of-print).
- Cornet, Y., Lugano, G., Georgouli, C., & Milakis, D. (2022). Worthwhile Travel Time: A Conceptual Framework of the Perceived Value of Enjoyment, Productivity and Fitness while Travelling. *Transport Reviews*, 42(5), 580-603.
- Goudarzvand Chegini, A. (2020). Application of the Concept of Organizational Management Integration and Participation in Urban Management. International Conference on Quantitative Models and Techniques in Management, Qazvin.
- Grant, R. M. (2019). *Contemporary Strategy Analysis* (10th ed.). Wiley.
- Hemmati, H. (2024). The Effect of Modern Technologies on Productivity and Economic Development. Eighth International Conference on Management, Accounting, and Economics in Sustainable Development, Mashhad.
- Henderson, A. A., & Smith, C. E. (2022). When Does Presenteeism Harm Productivity the Most? Employee Motives as a Key Moderator of the Presenteeism-Productivity Relationship. *Journal of managerial psychology*, 37(6), 513-526.
- Hitt, M. A., Ireland, R. D., & Hoskisson, R. E. (2017). *Strategic Management: Competitiveness and Globalization* (12th ed.). Cengage Learning.
- Kaffashan Toosi, F., Hasanabadi, D., & Ali Naghizadeh, M. (2020). Analysis of the Spatio-Temporal Distribution of Tourism Service Infrastructure for Optimal Management and Increasing the Productivity of the Tourism Industry: A Case Study of Shahroud County. *Journal of Geography and Regional Planning*, 10(38), 73-89.
- Kuratko, D. F. (2017). *Corporate Entrepreneurship: Innovation and Strategy in Large Organizations*. Routledge.
- Moheb Sibani, A. (2024). The Effect of Business Management and Costing Systems on Organizational Productivity. First International Conference on Information Technology, Management, and Computer, Sari.

- Puspitasari, V., & Sutianingsih, S. (2025). The Effectiveness of Competency-Based Performance Management on Employee Productivity with Organizational Commitment as a Mediation Variable in the Banking Industry. *Asian Journal of Management, Entrepreneurship and Social Science*, 5(01), 605-621.
- Rifai, M. H., & Mardijuwono, A. W. (2020). Relationship between Auditor Integrity and Organizational Commitment to Fraud Prevention. *Asian Journal of Accounting Research*, 5(2), 315-325.
- Saeed, M. N. (2025). Fostering Sustainable Productive Entrepreneurs by Green Transformational Leadership Efficiency and Adoption of Artificial Intelligence-Tools in Saudi Micro and Small Enterprises. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-8041181/v1>
- Sepidbar, Z., Mohammadzadeh, Y., & Nikpey Pesyan, V. (2024). Analysis of the effect of entrepreneurship index on employment in Iranian provinces: Spatial econometric approach. *The Economic Research (Sustainable Growth and Development)*, 24(1), 285-311. <https://doi.org/10.22034/24.1.285>
- Shbeeb, L. (2022). The Relation between Transit Service Availability and Productivity with Customers Satisfaction. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*, 16, 100716.
- Valipour, A., Hashemi Nekoo, A. R., & Haghighat Monfared, J. (2024). The Impact of Religious Commitment on the Components of Entrepreneurship, Productivity, Flexibility, and Emotional Intelligence among Students of Adib Mazandaran Higher Education Institute. *International Journal of Education and Cognitive Sciences*, 4(4), 63-70.
- Wannakrairoj, W., & Velu, C. (2021). Productivity Growth and Business Model Innovation. *Economics Letters*, 199, 109679.
- World Tourism, O. (2022). *Tourism and Productivity: Improving Competitiveness of Destinations*.
- Yu, M. M., & Nguyen, M. A. T. (2023). Productivity Changes of Asia-Pacific Airlines: A Malmquist Productivity Index Approach for a Two-Stage Dynamic System. *Omega*, 115, 102774.